

OOPER. Väikeses vormis, aga kaks korraga.

Lühiooperi tagasitulek

ARVUSTUS

ALVAR LOOG
ooperikriitik

Francis Poulenc

«Inimhää!»

Lavastaja Neeme Kuningas. Muusikaline juht Ivo Sillamaa

Wolfgang Amadeus Mozart

«Teatridirektor»

Lavastaja Neeme Kuningas. Muusikaline juht Tarmo Eespere

Esietendus 4. mail Estonia teatri kammersaalis

Lühiooperite (nagu ka lühiballettide) esitamise traditsioon Estonia teatris on olnud suhteliselt pikk, ent kahetsusväärset katkendlik. Ühe sellise augu äärel seisame praegu: pärast 2005. aastat polnud meie rahvusoperi vahepeal ühevaatuseliste ooperite lavastamist vajalikuks ning võimalikuks pidanud. Olgugi et on selge: väike ooper ei ole vaene ooper, mingi vähenõudlik invažanr vähenõudlikule publikule.

Pakub ju kammerlikus keskkonnas esitatud lühivorm suure ooperiga võrreldes hoopis teistsuguseid (ning tänuväärseid) võimalusi ja väljakutseid

Jõhvi balletifestivali peaesineja tuleb Moskvast

Jõhvis algab reedel 6. rahvusvaheline balletifestival, mille peaesineja on Moskva riiklik akadeemiline klassikalise balleti teater. Endiste tiptantsijate Natalja Kassatkina ja Vladimir Vassiljevi juhitud trupp toob küla-kostiks balletid «Romeo ja Julia» ja «Maailma loomine». Neist viimase, 1971. aastal Kirovi teatris esietendunud «Maailma loomise» muusika on kirjutanud Andrei Petrov ja see jutustab Aadama ja Eeva loo, mis on inspireeritud prantsuse kunstniku Jean Effeli karikatuuridest. Teosest, mille koreograafideks on Kassatkina ja Vassiljev ise, on maailma eri paigus tehtud juba üle 60 lavastuse. PM

Ajalooramatu preemiale on 11 kandidaati

2012. aasta ajalookirjanduse auhinna nominendid on Riin Alatalu «Muinsuskaitse siirdühiskonnas 1986–2002: rahvuslikust südametunnistusest Eesti NSVs omaniku ahistajaks Eesti Vabariigis», Jüri Andi «August Rei – Eesti riigimees, poliitik, diplomaat», Toomas Karjahärmi «Vene impeerium ja rahvuslus», Greta Koppeli (koostaja) «Madalmaade kunst Kadrioru kunstimuuseumis», Mati Mandeli «Pitka ja pitkapoisid – legendid või tõelisus?», Aadu Musta «Siber ja Eesti. Jalaraua kõlin», Heiki Pärdi «Eesti talumaja lugu: ehituskunst ja elu 1840–1940», Anti Selarti (koostaja) «Eesti ajalugu II», Tõnu Tannbergi (koostaja) «Eesti ajaloo 19.–20. sajandil. Uurimusi historiograafiast, allikaõpetusest ja institutsioonidest», Marek Tamme «Monumentaalne ajalugu» ja Veronika Variku (koostaja) «Tallinna hariduseelu 1918–2010: üldharidus ja hariduskorraldus». Võitja selgub 15. mail. PM

100

filharmoonikut saadab Soome heviainsambli Nightwish endise laulja **Tarja Turuneni** ja rokktrummar **Mike Terrana** esinemist 20. mail Nokia kontserdimaja laval.

Pakub ju kammerlikus keskkonnas esitatud lühivorm suure ooperiga võrreldes hoopis teistsuguseid (ning tänuvääraseid) võimalusi ja väljakutseid nii solistidele, muusikutele kui lavastajale.

Seda suurem heameel on tõdeda, et Estonia pööningusaa- lis on Neeme Kuninga lavas- tuses, eestikeelses ettekandes välja tulnud kaks ühevaatuse- list muusikadraamat: Mozarti *Singspiel* «Teatridirektor» (1786) ja Poulenci mono-ooper «Inim- hääl» (1959).

Eludraama viimane vaatus?

Kui peale lühiduse ja mõlemas portreeritud hüsteeriliste naiste on üldse mingi põhjus, miks need kaks teost võiks so- bida täitma ühte ooperiohtut, siis on selleks nende täielik vastandlikkus kõigis mõeldavates kategooriates: helikeeles, tun- detoonis, dramaturgias, välises formaadis jne.

«Teatridirektor» räägib jant- likus vormis teatri asutamise ning seda saatvatest probleemidest, sh kahe primadonna rivaalitsemisest. «Inimhääl» süžee koosneb pikast melodra- maatilisest telefonikõnest, mil- le jooksul seda publiku ees pi- dav naine maha jäetakse. See- ga: loomine ja lõpetamine, ko- mõõdia ja tragöödia.

Ehkki ka «Inimhäält» on sageli esitatud mõõdukalt koo- milises võtmes (arvukad vale- ühendused jm), on Kuningas oma lavastuses nimetatud regi- stri targalt avamata jätnud. Kolmveerandtunnises ooperis on publiku ees teose ainsa tege- laskuju psüühiline kokkukuk- kumine, eludraama viimane vaatus. Näitlejannal tuleb oma hääle ja füüsilise kohalolekuga täita kogu lava.

Naist kehastav Helen Lo- kuta on laval veel rohkem üksi kui selle teose puhul tavaliselt, tal pole toeks orkestrit, üksnes

Naine (Helen Lokuta) peab telefonikõnet, mille jooksul ta maha jäetakse.

FOTO: HARRI ROSPU

klaverisaade (pianist Ralf Taal). «Inimhääl» ei nõua esitajalt eri- ti kõrgeid ega pikki noote, küll aga hääle psühholoogilist lae- tust, head diktsiooni, oskust pi- dada ja täita pause; muuhulgas hoidumist liigest muusikalisu- sest, mis võiks töötada vastu teose realismitaotlusele. Loku- ta oli esietendusel väljakutse- te kõrgusel.

Lokuta kujutab endast arti- stlikku ja välist teatraalsust ar- mastava ooperisolistina hiilga- vat materjali suurema füüsili- se mõõtmega rollilahenduste jaoks. Kuid seda enam vajab ta rollis püsimiseks karmi lavas- tajakätt ja -kontseptsiooni. Ku- ningal on õnnestunud Lokuta heas mõttes stiihilist artistlik- kust õigesti kanaliseerida, ilm- selt oli abiiks ka telefonijuhtme lühike ulatusraadius. Igatahes on «Inimhääl» järjekordne õn- nestumine Lokuta loomebio- graafias.

Juhtmest veel niipalju, et seda, kuidas kangelanna end sellega finaalis kägistab, mei- le ei näidata. Mis jätab võima-

luse, et see polegi peategelase viimane telefonikõne. Kipskoe- ra kaisutamine, mis leiab aset kõne ajal koerast rääkides, näib aga osutavat, et kogu dialoog on tegelikult kangelanna tra- gikoomiline monoloog endaga, tema haige fantaasia. Ning vas- tuarmastuse või kaastunde ase- mel vajaks ta hoopis meditsii- nilist abi.

Kooliteater igas mõttes

Meditsiinilise sekkumise- ga lõpeb hoopis «Teatridirek- tor». Kuid tundub, et puän- dina esitatud dramaturgili- se raami asemel vajanuks la- vastus kandvamat dramatur- gilist sisu. Ülestuunitud lau- lumäng eeldab hoogu, maitse- kat ja mõõdukalt (soovitavalt sotsiaal-) kriitilist nalja, kuid Kuninga tekst, milles on üksi- kuid häid leide, tundub natu-

ke hambutu, üheplaaneline ja fantaasiavaene.

Etendust veavad klaveri ta- ga Tarmo Eespere ning sõna- listes rollides Mart Laur ja Hel- gi Sallo, lauluga partiides astu- vad üles Kadri Kipper, Kristel Pärtna ja Urmas Põldma. Üle- jäänud väikerollid on jagatud rahvusooperi noorteprojektist OPERATSioon VOX osavõtjate vahel. Kõik on sümpaatsed ja võimekad tegijad, kuid laval ans- amblit ei moodustanud.

Värske «Teatridirektor» meenutab teostusel kooliteat- rit – nii heas kui halvas mõttes. Ettekandes on mõnusat noo- ruslikku hoogu ja entusiasmi, kuid trupp jääb näitlejameister- likkuse ja näitetehnika poolest häirivalt ebahütlaseks. Rahul ei saa olla ka muusikalise teostu- sega, sest solistidel oli hulk ko- loratuure koju jäänud.

Hinnates «Teatridirekto- rit» mitte kui rahvusooperi li- pulavastust, vaid pedagoogilise protsessi vilja, tuleb nii ettevõt- mise enda kui tulemusega siis- ki rahul olla.

heviantsambli Nightwish endise laul- ja **Tarja Turuneni** ja rokktrummar **Mike Terrana** esinemist 20. mail Nokia kontserdimaja laval.

Akvarellistid avavad suure näituse

Eesti Akvarellistide Ühendus tähistab oma 55. sünnipäeva esindusliku näitusega «Vär- vilised leheküljed», mis avatakse neljapäe- val Eesti Rahvusraamatukogus. Väljas on 57 kunstniku teosed, mis esindavad akvarellmaali võimalusi, näi- teks klassikalisele akvarellile iseloomulikku poeetilist voo- lavat tehnikat, toonide läbi- paistvaid kihistusi paberil, klassikalisi lillemaale, loodus- vaateist tuletatud komposit- sioone ja kuivas tehnikas teosta- tud arhitektuurseid vaateid. Esindatud kunst- nikke: Christel Allik, Sandra Jõgeva, Malle Leis, Albert Gulk, Ilmar Kruusamägi, Leo La- pin (pildil), Mari Roosvalt jt. **PM**

Vene Teater näitab dokfilme

Vene Teater jätkab Venemaa dokumentaa- lilmide sarja «Кино.доc» – sedapuhku jõua- vad vaataja ette Dmitri Kubassovi film «Al- johhin» ja Deniss Kleblejevi «31. reis». Esime- ne on lugu noorest poeedist, literaadist ja an- sambli Makulatura liikmest, kes ootab oma esimese raamatu ilmumist. Teine jutustab inimsuhete psühholoogiast ekstreemsel au- tomatkal mööda raskesti läbitavaid Kamtšat- ka soid ja mäekurusi. «Aljohhin» on ekraan- il reedel kell 21 ja «31. reis» laupäeval kell 22. Kohal on ka filmide autorid. **PM**

KONTSERT. 200 aasta möödumist Giuseppe Verdi ja Richard Wagneri sün- nist tähistatakse kell 19 Estonia kontser- disaalis kontserdiga «**Verdi ja Wagneri kuulsamaid ooperikoore**», kus rah- vusooperi koori ja orkestrit dirigeerib Risto Joost.

NÄITUS. Arvo Iho avab kell 12 riigiko- gu hoone 2. korrusel oma fotonäituse «**Aastaring rannatalus**», mis on pil- distatud ehedas Leeotsa talus Kasispeal.

Väike ooper ei ole vaene ooper, mingi vähenõudlik invažanr vähenõudlikule publikule.